

INGLIZ TILI DARSLARIDA HADISLARGA OID ADABIYOTLARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

MUMINOVA Dilshodaxon Abduvaxitovna

O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi

Dotsent v.b., filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tel: +998997608887, e-mail: dilshodamuminova110@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada adabiyotdan nolingvistik mutaxassisliklarni maqsadli o'qitish metodikasi sifatida foydalanish samaradorligi ko'rib chiqiladi.

Chet tili darslarida sahif matn – hadislardan foydalanish sabablari hamda o'quvchilarning yo'nalishi va mutaxassisligiga mos matnlarni tanlashning asosiy mezonlari ta'kidlangan.

***Kalit so'zlar:** maqsadli o'qitish metodikasi, hadis ta'limi, chet tilini o'qitish, adabiy kompetensiya.*

ABSTRACT

This article examines the effectiveness of using literature as a method of targeted teaching of non-linguistic specialties.

Reasons for using authentic texts - hadiths in foreign language lessons and the main criteria for choosing texts suitable for the direction and specialization of students are emphasized.

***Key words:** targeted teaching methodology, hadith education, foreign language teaching, literary competence.*

KIRISH

So'nggi yillarda til o'quv dasturi va ingliz tilini o'qitishda autentik matnlarning asosiy komponenti va manbasi sifatida adabiyotning o'rni tobora kuchayib bormoqda. Til o'qituvchilari o'rtasida adabiyotni ESL/EFL o'quv dasturiga qanday, qachon, qayerda va nima uchun kiritish kerakligi haqida qizg'in bahs-munozaralar bo'lib o'tdi. Adabiyot va ESL/EFL o'qitish qanday qilib birgalikda ishlashi va o'quvchilar va o'qituvchilar manfaati uchun o'zaro ta'sir qilishi mumkinligi haqidagi faol muhokamalar qiziqarli g'oyalar, o'qitish usullari va ta'limning yaxshilanishiga olib keldi. Ko'pgina o'qituvchilar til o'rgatishda adabiyotdan foydalanishni qiziqarli va foydali ish deb bilishadi (Sage 1987: 1). Ushbu maqolada o'qituvchi chet tili darslarida hadis matnlaridan nima uchun foydalanishi kerakligi, o'qituvchilar til

o'quvchilari bilan qanday lug'at va atamalardan foydalanishi kerakligi, chet tili darslarida hadis o'rgatishda maqsadli yondashuvning afzalliklari ko'rib chiqiladi.

Shunday qilib, yosh avlodning yo'nalishlari va tarbiyasiga mos ravishda ingliz tilini o'rgatishda yangi atamalarni o'rgatish va turli sohalarga oid ko'nikmalarni o'rgatishdagina emas, balki hadislarning vosita sifatidagi ahamiyati ochib beriladi.

Hadisdan asosiy til ko'nikmalarini (masalan, o'qish, yozish, tinglash va gapirish) va til sohalarini (ya'ni, lug'at, grammatika va talaffuz) maqsadli o'rgatish usuli sifatida foydalanish hozirgi vaqtda chet tillarini o'rganish va o'qitish sohasida juda dolzarbdir. tillar. Bundan tashqari, sinfda ko'plab til o'qituvchilari o'z talabalarini drama, she'r va qisqa hikoyalar kabi adabiy matnlarni ona tiliga tarjima qilishga undashadi. Tarjima talabalarga boshqa kurslarda olgan leksik, sintaktik, semantik, pragmatik va stilistik bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatini berganligi sababli, tarjima til o'rgatishda to'rtta asosiy ko'nikma va beshinchi malakani qamrab oluvchi qo'llanish sohasi sifatida alohida e'tiborga olinadi. Keyingi bo'limda o'qituvchilarning chet tili darslarida badiiy matnlardan foydalanishining asosiy sabablari yoritilgan va chet tili darslarida mos badiiy matnlarni tanlashning asosiy mezonlari yoritilgan. Kolley va Slater (1990:3) fikricha, chet tili darslarida badiiy matnlardan foydalanish til o'qituvchilarini darsda adabiyotdan foydalanishga undaydigan to'rtta asosiy sababga ega. Qimmatbaho haqiqiy material, madaniy boyitish, lingvistik boyitish va shaxsiy ishtirok mavjud. Ushbu to'rtta asosiy sababga qo'shimcha ravishda, Murat Hishmano'g'li universallik, noaniqlik, shaxsiy ahamiyatga egalik, xilma-xillik, qiziqish, tejamkorlik va taklif kuchi va noaniqlik adabiyotdan sinf sharoitida kuchli manba sifatida foydalanishni talab qiladigan boshqa omillardir.

Hadis ham badiiy adabiyot kabi haqiqiy materialdir, ular til o'rgatish maqsadida yozilmagan va to'planmagan. Hadislarda hayot va hayotiy voqealar bilan bog'liq turli mavzuli bo'limlar mavjud. Rivojlangan kurs materiallariga real hayotdagi tilning ko'plab haqiqiy misollari (masalan, sayohat jadvallari, shahar rejalari, shakllar, broshyuralar, multfilmlar, reklamalar, gazeta yoki jurnal maqolalari) kiritilgan. Shunday qilib, sinf kontekstida talabalar real hayot sharoitlariga o'xshash haqiqiy til namunalari bilan tanishadilar va hadis bunday materiallarga foydali qo'shimcha va ma'lumot bo'lib xizmat qilishi mumkin, ayniqsa "omon qolish" ning birinchi darajasi tugagandan so'ng. Hadislarni o'qishda ular turli xil til shakllari, atamaları, kommunikativ funktsiyalari va ma'nolariga duch keladilar.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ko'pgina talabalar uchun ingliz tilidagi diniy atamalar va iboralar bo'yicha bilimlarini oshirishning ideal usuli bo'lgan hadis nima bo'lganini va qanday tasavvur

qilinganligini tushunishni osonlashtiradi, ular turli xil kelib chiqishi belgilar tasvirlanishi mumkin bo'lgan to'liq va rang-barang muhitni taqdim etadi. Talabalar hadis qahramonlarining tashqi dunyoga qanday qarashlarini (ya'ni, ularning fikrlari, his-tuyg'ulari, urf-odatlarini, urf-odatlarini, mulklari; ular nimani sotib olganlari, vaqtlarini qanday o'tkazganlari, nimadan qo'rqishlari, nimadan zavqlanishlari; qanday suhbatlashgani va qanday munosabatda bo'lganliklari) bilib olishlari mumkin. turli vaziyatlarda o'zini tutgan. Ushbu rang-barang yaratilgan dunyo xalqaro talabaga semiotikaning vizual savodxonligi orqali haqiqiy jamiyatni shakllantiradigan qoidalar va qiziqishlarni tezda tushunishga yordam beradi. Hadis - islom madaniyatining eng yaxshi manbasi bo'lib xizmat qilishi va boshqa materiallarga qo'shimcha sifatida foydalanishi, ESP guruhlarini o'qitishda yaxshi natijalar berishi mumkin.

Hadis talabalarga keng doiradagi individual leksik yoki sintaktik elementlarni beradi. Talabalar boy va kontekstli matnni o'qish orqali yozma tilning ko'plab xususiyatlari bilan tanishadilar. Ular jummalarning sintaksis va nutq funksiyalari, mumkin bo'lgan tuzilmalarning xilma-xilligi, fikrlarni bog'lashning turli usullarini o'rganadilar, ular o'zlarining yozish qobiliyatlarini rivojlantiradilar va boyitadilar. Talabalar ham so'zlashadigan tilning boyligi va xilma-xilligini anglab yetsa, o'rganishga harakat qilsa va bu salohiyatdan o'zlari foydalana boshlasa, yanada samarali va tadbirkor bo'ladi. Shunday qilib, ular haqiqiy matnlarning asl boyligi va tabiiyligida o'zlarining kommunikativ va madaniy vakolatlarini oshiradilar.

Ingliz tilini adabiyot orqali o'rgatishda o'qituvchi muhim rol o'ynaydi. Birinchidan, u o'quvchilarning ehtiyojlari va umidlariga muvofiq til o'rgatish maqsadini belgilashi kerak. O'qituvchi so'rovnomalar berish yoki o'quvchilar bilan og'zaki suhbat o'tkazish orqali til o'rgatishning maqsad va vazifalarini aniqlay oladi. Ikkinchidan, u mos til o'qitish usulini, o'qitish texnikasini va sinfda ishlashni tanlashi kerak. Keyin o'qituvchi o'z ta'limining maqsadi va vazifalariga mos keladigan matnlarni tanlashi kerak. Til darsida foydalanish uchun hadis matnlarini tanlashda o'quvchilarni noo'rin materiallar bilan zeriktirmaslik uchun tilni bilish darajasi, ta'lim sohasi va yo'nalishini hisobga olish kerak. Masalan, boshlang'ich bosqichda talabalarga soddalashtirilgan qisqa matnlar berilishi kerak. Biroq, ilg'or bosqichlarda o'quvchilarga maqsadli tilda adabiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun yanada murakkab Hadislar taqdim etiladi. Ya'ni, o'quvchilar matnlarda o'rganilayotgan tilning majoziy va kundalik qo'llanilishini amalda o'rganadilar va hadisning turli turlari bilan ilg'or darajada tanishadilar.

Qahramonlar o'z kommunikativ niyatlarini ifodalash uchun o'xshatish, metafora, metonomiya kabi nutqiy figuralardan qanday foydalanishini kuzatish orqali o'quvchilar ingliz tilida yanada aniq, ijodiy va ishonarli yozishni o'rganadilar.

Adabiyot talabalarga ingliz tilini birinchi til sifatida o‘zlashtirishga, o‘z fikrlarini ingliz tilida ravon ifodalashga, zamonaviy ingliz tilining xususiyatlarini o‘rganishga, ingliz tili tizimidan muloqot qilish uchun qanday foydalanilishini o‘rganishga, idiomatik iboralar qanday qo‘llanilishini ko‘rishga, aniq, aniq va ixcham gapirishga yordam beradi. Ingliz tilini yaxshi bilish, ijodiy, tanqidiy va tahliliy o‘quvchiga aylanish.

Ayniqsa, og‘zaki/lingvistik intellektga ega bo‘lgan o‘quvchilar uchun chet tili darsida o‘qituvchining adabiyot tilidan foydalanishi yuqori motivatsion, qiziqarli va jonli dars yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI (REFERENCES)

1. Collie, J. and S. Slater. 1990. *Literature in the Language Classroom: A Resource Book of Ideas and Activities*. Cambridge: CUP.
2. Custodio, B. and M. Sutton. 1998. “Literature-Based ESL for Secondary School Students” in *TESOL Journal*. Vol 7, No.5, p.p: 19-23.
3. Stern, S. 1991. “An Integrated Approach to Literature in ESL / EFL” in *Teaching English as a Second or Foreign Language*. ed. Murcia, M. Boston: Heinle & Heinle Publishers.
4. Murat Hışmanoğlu *Journal of Language and Linguistic Studies* Vol.1, No.1, April 2005).